

CSALÁDKUTATÁS KÜLHONBAN

Tisztelt Olvasó!

A *Kisebbségi Szemle* jelen és következő lapszáma a Kötelékek – Családkutatás a külhoni magyarok körében adataira épít. A Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért (KINCS), a Nemzetpolitikai Kutatóintézet és az Ifjúságkutató Intézet közös kutatása a külhoni magyarság és a diaszpórában élő magyarok párválasztási szokásait, gyermekvállalással, valamint családalapítással kapcsolatos attitűdjeit vizsgálta. A kutatás a 2018-as felmérés folytatásaként három pillérre épült: személyes kérdőíves felmérés Erdélyben, Felvidéken és a Vajdaságban, interjúkutatás Kárpátalján és online kérdőíves felmérés a diaszpórában. Az adatfelvételre 2023-ban került sor: Erdélyben, Felvidéken és a Vajdaságban reprezentatív minta alapján összesen 2000 kérdőívet töltöttünk ki a 18–49 éves korosztály megszólításával. A diaszpórából hólabdás mintaválasztás segítségével 1152 fő töltötte ki az online kérdőívet a világ legkülönbözőbb pontjairól. Nagyobb számban a történeti magyar emigráció meghatározó célországaiából érkeztek válaszok: Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Németország és Ausztria. Kárpátalján 26 személlyel készült interjú.

Jelen lapszámunkat egy megalapozó helyzetképpel nyitjuk, amely a fejlett világ és azon belül Európa népesedési folyamataival foglalkozik. Az adatok azt mutatják, hogy a fejlett világban a termékenység jellemzően elmarad attól a kritikus szinttől, amely a népesség reprodukciójához szükséges, és ez az elöregedés a külhoni magyar közösségeket is jellemzi. A legutóbbi népszámlálások eredményei alapján mindegyik külhoni nemzetrészt lélekszáma csökkent, és az uralkodó európai trendek alapján arra kell felkészülnünk, hogy a külhoni magyarság lélekszáma a következő években is tovább fog csökkenni.

Dusa Ágnes Réka, Fűrész Tünde és Pári András tanulmánya a házasságkötés és az első gyermek vállalásának ideális életkorát illető ideálképek bemutatását célozza. Eredményeik szerint a nők számára a házasságkötés ideális átlagéletkora 25,3 év, a férfiaké 27,7 év, az első gyermek vállalásának ideális életkora pedig 25,7 év (nők), illetve 28,1 év (férfiak). Munkájukban négy klasztert azonosítottak: a „kései családalapítást”, a „korai családalapítást”, a

„határon túli normákat” és az „anyaországi mintázatot” követőket. A klaszterek bemutatják a diaszpóra sajátos normáit, egyben rávilágítanak a modern életpályák (magasabb iskolázottság, munkaerőpiaci késleltetések) hatására is.

Engler Ágnes írása a nemzeti identitás kialakulásában szerepet játszó tényezőket tárja fel, valamint megvizsgálja a nemzeti identitás és a párkapcsolati, családi elköteleződés kapcsolatát. A nemzeti identitás erőssége szerint három: erős, gyenge és bizonytalan nemzeti identitású csoportot azonosítva vizsgálja a gyermekvállalási magatartást. A vizsgálat arra a következtetésre jut, hogy a nemzeti identitás jellege és mértéke erősen összefügg a jelent és jövőt egyaránt meghatározó emberi kapcsolatokkal.

Hires-László Kornélia tanulmánya a kárpátaljai magyar családok jelenlegi élethelyzetét, értékrendjét és megküzdési stratégiáit vizsgálja az orosz–ukrán háború árnyékában, félig strukturált, kvalitatív interjúk alapján. A tanulmány rávilágít, hogy a kárpátaljai magyar családok rezilienciája, a vallási hovatartozás és a magyarországi támogatások kiemelkedő szerepet játszanak a túlélésben és a közösségi identitás megőrzésében.

A *Kisebbségi Szemle* következő lapszámában folytatjuk a Kötelékek – Családkutatás a külföldi magyarok körében adatainak feldolgozását olyan témákra koncentrálva, mint a lelki egészség és vallásosság összefüggései, a külföldi magyarok iskolaválasztási attitűdjei, a testvérek és ikertestvérek szerepe a gyermekvállalási és házassági attitűdök alakulásában, valamint a diaszpórában élő magyarok családi helyzete, migrációs szándéka és motivációja. Tartsanak akkor is velünk!

Kiss-Kozma Georgina – Székely Levente
vendégszerkesztők